

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

TRẦN NGỌC HOA

**QUẢN LÝ QUẢN THỂ DI TÍCH ĐỀN CAO
PHƯỜNG AN LẠC - THÀNH PHỐ CHÍ LINH,
HẢI DƯƠNG**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ VĂN HÓA
Khóa 10 (2018 – 2020)**

Hà Nội, 2022

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

***Người hướng dẫn khoa học:* PGS.TS Nguyễn Thị Huệ**

Phản biện 1: PGS.TS Dương Văn Sáu

Phản biện 2: PGS.TS Nguyễn Hữu Thức

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ
tại trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương
Vào ngày 21 tháng 01 năm 2022

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Tỉnh Hải Dương, đặc biệt là vùng đất Chí Linh, nổi tiếng là vùng đất “Địa linh, nhân kiệt” *“nơi quần sơn hội thủy, tứ linh tứ đức tụ”*. Một vùng cổ tích, khu danh thắng nổi tiếng của vùng Đông Bắc gắn liền với những truyền thuyết, những nhân vật đã đi vào huyền sử. Nơi đây còn được coi là một trung tâm Phật giáo lớn của Việt Nam thời Trần.

Quần thể di tích Đền Cao gồm 4 ngôi đền (Đền Cả, Đền Cao, Đền Bến Cả, Đền Bến Tràng) gắn với những chiến công hiển hách của 5 vị thánh họ Vương phù giúp vua Lê Đại Hành chống quân xâm lược Tống ở thế kỉ thứ 10, trong quần thể di tích đó còn có những địa danh lịch sử như Lò Vãn, Nội Xưởng, núi Bàn Cung, nền Bà Chúa, giếng Chùa Tháp, cánh Đồng Dinh đã trường tồn cùng thời gian làm nên những giá trị lịch sử văn hóa, tâm linh thu hút du khách thập phương khắp mọi miền tổ quốc.

Cùng với sự tồn tại của quần thể di tích Đền Cao là những nét đẹp văn hóa, những giá trị về đời sống tinh thần tạo nên những di sản văn hóa phi vật thể đó là những tập tục, nghi lễ trở thành mỹ tục được mỗi người dân An Lạc bảo lưu thành những điều linh thiêng, huyền bí như: Lễ xin trùm, Lễ cúng Thập nhị gia tiên, Lễ Đại Kỳ Phước, Lễ giao quan, Lễ khâu áo Thánh....

Trên quan điểm kế thừa, phát huy những giá trị văn hóa của cha ông và sáng tạo ra những giá trị văn hóa mới, Đảng và Nhà nước Việt Nam đã ban hành nhiều chính sách, văn bản pháp luật tạo điều kiện thuận lợi cho việc bảo tồn, tôn tạo hệ thống di tích lịch sử văn hóa và đạt được những thành tựu trong công tác bảo tồn, phát huy di sản văn hóa dân tộc.

Quần thể di tích Đền Cao, có lịch sử văn hóa lâu đời, hiện nay quần thể di tích có nhiều hạng mục đã xuống cấp, công tác quản lý tại quần thể di tích còn những hạn chế như về xã hội hóa di tích, về nguồn thu, vấn đề phối kết hợp với địa phương chưa thường xuyên, chưa có sự gắn kết chặt chẽ với phát triển du lịch. Trước thực trạng và sự cấp thiết của vấn đề nghiên cứu, trên cơ sở khoa học, thực tiễn, là một cán bộ công tác trong lĩnh vực văn hóa đặc biệt có thời gian

công tác trực tiếp tại di tích đảm nhiệm vị trí là tổ trưởng quản lý quần thể di tích Đền Cao, nhận thức được tầm quan trọng của công tác quản lý và phát huy giá trị di sản văn hóa dân tộc nói chung, di sản văn hóa của Chí Linh nói riêng, học viên đã chọn đề tài: **“Quản lý quần thể di tích Đền Cao - Phường An Lạc – Thành phố Chí Linh, Hải Dương”** làm Luận văn tốt nghiệp Thạc sĩ chuyên ngành Quản lý văn hóa của mình.

2. Tình hình nghiên cứu

2.1. Các công trình nghiên cứu về quản lý di tích lịch sử văn hóa

Những năm gần đây có nhiều bài viết, công trình nghiên cứu được đăng trên các tạp chí, sách chuyên ngành đề cập tới lĩnh vực quản lý DSVH nói chung, quản lý DSVH vật thể (trong đó nhiều phần đề cập tới quản lý di tích lịch sử văn hóa) nói riêng.

Tác giả Đặng Văn Bài trong bài viết “Vấn đề quản lý nhà nước trong lĩnh vực bảo tồn DSVH” năm 2011, *Tạp chí Văn hóa Nghệ thuật số 4*

Tác giả Lưu Trần Tiêu với bài viết “Bảo tồn và phát huy di sản văn hóa Việt Nam”, năm 2002, *Tạp chí văn hóa nghệ thuật số 2*.

Tác giả Trịnh Thị Minh Đức (chủ biên) Phạm Thị Thu Hương, Giáo trình *Bảo tồn di tích lịch sử văn hóa*, Nhà xuất bản ĐHQG Hà Nội, năm 2007.

Tác giả Nguyễn Thị Kim Loan (chủ biên) trong giáo trình *Quản lý DSVH*.

Tác giả Lê Hồng Lý trong cuốn giáo trình *Quản lý DSVH với phát triển du lịch*.

Đi sâu vào từng trường hợp nghiên cứu cụ thể có thể kể đến các luận văn thạc sĩ chuyên ngành quản lý văn hóa đã bảo vệ thành công tại trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương từ năm 2016-2019 của các tác giả: Nguyễn Thị Minh với đề tài *Quản lý khu di tích lịch sử văn hóa và kiến trúc nghệ thuật quốc gia đặc biệt Bà Triệu xã Triệu Lộc, huyện Hậu Lộc, tỉnh Thanh Hóa*; *Quản lý di tích đền Bà Đẻ, quận Đồ Sơn, thành phố Hải Phòng* của Phạm Thái Huy

Trước khi đi vào hoạt động quản lý cụ thể, các tác giả của luận văn trên đây đã cho thấy được sự đa dạng về lịch sử của di tích,

những giá trị lịch sử văn hóa, sự đa dạng trong mô hình quản lý, cách thức quản lý, những tồn tại và hạn chế trong quản lý các di tích, từ đó các tác giả đưa ra các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước.

2.2. Các công trình, bài viết nghiên cứu về quần thể di tích Đền Cao

Cuốn *Hải Dương di tích và danh thắng* tập trung giới thiệu các di tích đã được xếp hạng cấp quốc gia và quần thể di tích. Nội dung cơ bản trong cuốn sách giới thiệu những nét khái quát về địa danh, niên đại, nhân vật được thờ, kiến trúc và một số cổ vật có giá trị tiêu biểu...

Cuốn *Lịch sử Đảng bộ phường An Lạc* có nội dung giới thiệu về quần thể di tích Đền Cao.

Cuốn *Đền Cao di tích lịch sử và danh thắng* của hội Khoa học lịch sử Việt Nam và UBND xã An Lạc (2001), Nhà xuất bản Giao thông vận tải, Hà Nội, năm 2001.

Năm 2001, Hội Khoa học Lịch sử Việt Nam phối hợp với Ủy ban nhân dân tỉnh Hải Dương tổ chức hội thảo khoa học “An Lạc (Chí Linh)- Đại bản doanh của vua Lê Hoàn trong cuộc kháng chiến chống quân Tống năm 981”.

An Văn Mậu trong bài nghiên cứu “Bánh dày, chè kho An Lạc” trên *Tạp chí Văn hóa Hải Dương*, số 1, tr.46-48.

Tác giả Việt Cường trong bài nghiên cứu “Về miền tâm linh thánh tích Đền Cao”, trên *Tạp chí Văn hóa, Thể thao và Du lịch*, số 2 (119).

Lê Duy Mạnh trong tham luận “Bàn thêm về cuộc kháng chiến chống Tống năm 981” tại Hội thảo Khoa học quốc gia năm 2017.

Tạp chí “*Xưa và nay*” số 86 của hội Khoa học lịch sử Việt Nam (2001) đã tập hợp các bài viết của các nhà nghiên cứu lịch sử như: Dương Trung Quốc, Nguyễn Minh Tường, Tăng Bá Hoành, nhà nghiên cứu Hán Nôm Nguyễn Tá Nhí... từ hội thảo Khoa học: “An Lạc, Chí Linh, đại bản doanh của Lê Hoàn trong cuộc kháng chiến chống quân xâm lược Tống 981”.

Năm 2015, Ban QLDT Chí Linh xuất bản cuốn sách Khu di tích và danh thắng Đền Cao do Sở thông tin và truyền thông Hải Dương

ấn hành. đã khái quát sơ lược về lịch sử di tích Đền Cao, phong tục, nghi lễ cũng như lễ hội truyền thống nơi đây.

Hồ sơ xếp hạng quần thể di tích Đền Cao năm 2018 của Ban quản lý di tích Chí Linh.

Cùng với các tài liệu, bài viết trên đây, còn một số luận văn đó là:

Luận văn thạc sĩ năm 2019 chuyên ngành quản lý văn hóa của học viên Bùi Thị Miên bảo vệ tại trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương nói về quản lý lễ hội truyền thống tại Đền Cao.

Luận văn thạc sĩ văn hóa học của Nguyễn Thị Hương Huyền đã bảo vệ tại trường Đại học Văn hóa Hà Nội: *“Giá trị văn hóa nghệ thuật của cụm di tích Đền Cao, An Lạc, huyện Chí Linh, tỉnh Hải Dương (2011).*

Luận văn thạc sĩ chuyên ngành văn hóa học đề cập: *“Tục thờ cúng năm vị tướng họ Vương ở khu di tích Đền Cao, xã An Lạc, thị xã Chí Linh, tỉnh Hải Dương* của tác giả Phan Văn Đức đã bảo vệ tại Viện Hàn lâm Khoa học xã hội năm 2015..

Ngoài ra còn có các bài viết của báo Hải Dương, báo pháp luật, An ninh thế giới, các phóng sự của đài truyền hình Hải Dương, truyền hình Quốc hội, truyền hình VN, phóng sự của truyền hình Quốc phòng.... các website hay báo điện tử như *vietnamnet.vn, dulichhaiduong.vn, dulichchilinh.com* của Ban quản lý di tích Chí Linh chủ yếu tập trung giới thiệu những điểm nổi bật của quần thể di tích Đền Cao như: Lễ hội truyền thống Đền Cao, phong tục nghi lễ độc đáo như tục giã bánh dày, nấu chè kho, cung cấm Đền Cao, rừng Lim cổ thụ, lễ xin Trùm.

Đề tài này sẽ là công trình đầu tiên đi sâu nghiên cứu về vấn đề này. Trong quá trình triển khai đề tài: “Quản lý quần thể di tích Đền Cao, phường An Lạc, thành phố Chí Linh” tác giả luận văn sẽ tiếp thu có chọn lọc và kế thừa kết quả của các tác giả đi trước để vận dụng vào công trình nghiên cứu của mình.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu đề tài

3.1. Mục đích nghiên cứu

Nghiên cứu, phân tích thực trạng công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao rút ra được những mặt ưu điểm, hạn chế và nguyên nhân, tồn tại trong công tác quản lý.

Đề xuất những giải pháp nâng cao hiệu quả công tác quản lý tại quần thể di tích Đền Cao hiện nay.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Luận văn tập trung giải quyết một số vấn đề sau:

Những vấn đề chung về lý luận quản lý di tích lịch sử văn hóa, tổng quan về quần thể di tích Đền Cao, Phường An Lạc, thành phố Chí Linh, tỉnh Hải Dương.

Khảo sát, phân tích đánh giá thực trạng công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao từ năm 2015 đến nay.

Đề xuất một số giải pháp nâng cao hiệu quả công tác quản lý nhà nước về quần thể di tích Đền Cao.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu là quản lý quần thể di tích Đền Cao - Phường An Lạc - Thành phố Chí Linh, Hải Dương.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Về không gian: Nghiên cứu công tác quản lý quần thể di tích đền Cao gồm 4 ngôi Đền (Đền Cao, Đền Cả, Đền Bến Cả và Đền Bến Tràng) trên địa bàn Phường An Lạc - Thành phố Chí Linh, Hải Dương.

Về thời gian: Nghiên cứu công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao từ năm 2015 đến nay. Đây là mốc đánh dấu sự kiện quan trọng trong công tác quản lý khi tổ chức bộ máy đã được kiện toàn với chức năng nhiệm vụ mới của thành phố Chí Linh.

5. Phương pháp nghiên cứu

Trong quá trình triển khai đề tài luận văn, tác giả sử dụng một số phương pháp sau:

Phương pháp khảo sát điền dã.

Phương pháp tổng hợp, phân tích tư liệu, tài liệu.

Phương pháp tiếp cận liên ngành

6. Đóng góp của luận văn

6.1. Về mặt khoa học của đề tài

Luận văn cung cấp một cái nhìn toàn diện hơn về thực trạng công tác quản lý tại quần thể di tích Đền Cao.

Luận văn góp phần vào nguồn tài liệu tham khảo hữu ích, làm phong phú thêm nội dung nghiên cứu trong chuyên ngành Quản lý văn hóa.

6.2. Về mặt thực tiễn

Luận văn góp phần hoàn thiện và nâng cao hiệu quả công tác quản lý cũng như bảo tồn tại quần thể di tích Đền Cao.

7. Bố cục luận văn

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo, Phụ lục, Luận văn chia làm 3 chương:

Chương 1. Những vấn đề chung quản lý di tích lịch sử văn hóa và tổng quan quần thể di tích Đền Cao

Chương 2. Thực trạng công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao

Chương 3. Giải pháp nâng cao hiệu quả công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao

Chương 1

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG QUẢN LÝ DI TÍCH LỊCH SỬ VĂN HÓA VÀ TỔNG QUAN QUẢN THỂ DI TÍCH ĐỀN CAO

1.1. Một số khái niệm có liên quan

1.1.1. Di tích lịch sử văn hóa

Di tích lịch sử văn hóa là tài sản vô cùng quý giá, qua di tích lịch sử văn hóa, ta hiểu sâu sắc hơn về bản sắc văn hóa của dân tộc. Di tích là các loại dấu vết của quá khứ, là đối tượng nghiên cứu của khảo cổ học, sử học... Di tích là di sản văn hóa được pháp luật bảo vệ, không ai được tùy tiện dịch chuyển, thay đổi, phá hủy.

1.1.2. Di tích quốc gia

Quần thể di tích LSVH là tổ hợp các công trình kiến trúc, không gian nhất quán bao gồm những công trình, địa điểm và các di vật, cổ vật, bảo vật quốc gia thuộc công trình địa điểm đó có giá trị lịch sử văn hóa khoa học đã được xếp hạng theo quy định của pháp luật.

1.1.3. Quản lý di tích lịch sử văn hóa

Quản lý văn hóa là quá trình xây dựng đường lối chính sách và tổ chức hoạt động nhằm bảo tồn và phát huy tốt nhất giá trị của văn hóa Việt Nam, đồng thời tiếp thu những tinh hoa văn hóa của nhân loại, làm giàu cho văn hóa dân tộc.

Quản lý di tích lịch sử văn hóa chính là một hoạt động mang tính định hướng của chủ thể quản lý với đối tượng quản lý, tạo điều kiện tổ chức, điều hành việc bảo vệ, gìn giữ các di tích, làm cho các giá trị của di tích được phát huy theo chiều hướng tích cực.

1.2. Nội dung Quản lý nhà nước về di tích lịch sử văn hóa

Theo nội dung quản lý DSVH trong luật DSVH trên đây khá rộng vì vậy trong quá trình thực hiện luận văn của mình tác giả luận văn sẽ nghiên cứu những nội dung quản lý nhà nước về di sản văn hóa và đưa ra khung nghiên cứu về hoạt động quản lý nhà nước đối với quần thể di tích Đền Cao như sau:

1. Khoanh vùng bảo vệ di tích và xây dựng kế hoạch quản quần thể di tích
2. Hoạt động bảo quản tu bổ di tích quần thể di tích
3. Huy động và sử dụng các nguồn lực bảo vệ và phát huy giá trị quần thể di tích
4. Quản lý di vật, cổ vật trong quần thể di tích
5. Hoạt động phát huy giá trị quần thể di tích
6. Vai trò của cộng đồng tham gia bảo vệ phát huy giá trị di tích

7. Quản lý các hoạt động khác

8. Công tác thanh kiểm tra, xử lý vi phạm

1.3. Các văn bản pháp lý về quản lý di tích lịch sử văn hóa

1.3.1. Văn bản của Trung ương

Nghị quyết Hội nghị lần thứ năm Ban chấp hành Trung ương Đảng khoá VIII về xây dựng và phát triển nền văn hoá Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc chỉ rõ: “Hết sức coi trọng bảo tồn, kế thừa, phát huy những giá trị văn hoá truyền thống (bác học và dân gian), văn hoá cách mạng, bao gồm cả văn hoá vật thể và phi vật thể”...

1.3.2. Các văn bản của địa phương

Song song bởi việc thực hiện và triển khai các văn bản pháp lý của Đảng và Nhà nước về công tác quản lý bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa/ di tích LSVH, thì UBND tỉnh Hải Dương, UBND thành phố Chí Linh, phòng VHHT Chí Linh cũng đã quan tâm đến lĩnh vực quản lý này.

1.4. Tổng quan quần thể di tích Đền Cao

1.4.1. Khái quát phường An Lạc

1.4.1.1. Vị trí địa lý, điều kiện tự nhiên, thành phần dân cư

Xã An Lạc chính thức được thành lập ngày 03 tháng 02 năm 1946, do sát nhập hai làng An Bài và Lạc Đạo. Như vậy, tên An Lạc được ghép từ hai từ đầu của hai làng An Bài và Lạc Đạo.

Trải qua năm tháng với những biến động của lịch sử, từ khi có con người cư trú đến nay, phường An Lạc trải qua nhiều lần thay đổi về địa giới hành chính và tên gọi.

An Lạc có thêm một số nghề tiểu thủ công nghiệp mới như: máy xay xát, gò hàn, đóng gạch ba banh, máy làm đất nông nghiệp... Tuy vậy, các nghề này chỉ mới đóng khung trong các gia đình, hoặc một xóm, hầu như không có sự liên kết giữa các ngành nghề, làng xóm, không mở rộng.

1.4.1.2. Truyền thống văn hóa tín ngưỡng

Người dân An Lạc có truyền thống gìn giữ và bảo lưu nguyên vẹn những giá trị truyền thống văn hóa lịch sử lâu đời kết tinh trong những tập tục, nghi lễ độc đáo đó là tục giã bánh dày và nấu chè kho.

Trong các đình, chùa, miếu ở làng Lạc Đạo thì nổi bật nhất là quần thể di tích Đền Cao gồm 4 đền là Đền Cao, Đền Bến Tràng,

Đền Bến Cỏ, Đền Cỏ. Trong đó, di tích Đền Cao là di tích tiêu biểu hơn cả, hấp dẫn khách thập phương về thăm quan, chiêm bái.

1.4.1.3. Truyền thống lịch sử

Từ xa xưa, An Lạc đã có vị trí chiến lược trọng yếu về cả đường thủy và đường bộ. Đường thủy từ Thăng Long đi Bạch Đằng ra cửa biển Quảng Ninh và đường bộ lên thẳng Lạng Sơn rất thuận tiện. Và điều này cũng lý giải được vì sao không phải ngẫu nhiên mà vua Lê Hoàn lại chọn nơi đây làm nơi đóng quân lập doanh trại để chống quân xâm lược Tống vào năm 981 và đã tiêu diệt được hàng vạn quân địch.

1.4.2. Tổng quan về quần thể di tích Đền Cao

1.4.2.1. Lịch sử hình thành

Quần thể di tích Đền Cao hiện nay còn lưu giữ được nhiều giá trị lịch sử, văn hóa, khoa học, những phong tục nghi lễ cổ truyền độc đáo hiếm có. Đây là quần thể di tích gắn bó mật thiết với đời sống cộng đồng trong sinh hoạt văn hóa tín ngưỡng của cư dân nông nghiệp trồng lúa nước, sự cố kết cộng đồng thể hiện trong tất cả các hoạt động duy trì phong tục, nghi lễ tại di tích.

1.4.2.2. Nhân vật thờ tự

Căn cứ vào thư tịch và ngọc phả hiện lưu giữ tại cung cấm Đền Cao và hồ sơ lý lịch quần thể di tích Đền Cao cho biết quần thể di tích Đền Cao thờ 5 vị Thánh họ Vương có công phù Lê diệt quân xâm lược Tống Năm 981.

1.4.2.3. Giá trị tiêu biểu của quần thể di tích Đền Cao

** Giá trị về mặt kiến trúc:*

Đền Cao là ngôi đền thờ Thiên Bồng đại tướng quân Vương Đức Minh. Đây là ngôi đền chính, trung tâm của quần thể di tích.

** Giá trị lịch sử, văn hóa:*

Quần thể di tích Đền Cao thờ 5 vị thánh họ Vương có công trong cuộc kháng chiến chống Tống bảo vệ đất nước Đại Cồ Việt; Thành hoàng làng Dương Tôn Linh có công khai hoang lập ấp, khai sinh vùng đất An Lạc ngày nay; tri ân đức Vua Lê Đại Hành người tài đức vẹn toàn, thống nhất giang sơn xây nền tự chủ và bảo vệ chủ quyền quốc gia Đại Cồ Việt (TKX).

** Về khoa học, thẩm mỹ*

Quần thể di tích được xây dựng từ khá sớm, trùng tu tôn tạo vào thời Lê và Nguyễn, có cảnh quan đẹp, trong đó di tích trung tâm là Đền Cao tọa lạc trên đỉnh núi Thiên Bồng giữa một rừng Lim cổ thụ,

trên thế đất “Rồng cuộn hổ ngồi”, dựa lưng vào dãy núi Voi, phía trước trông ra dòng Nguyệt Giang thơ mộng, xa xa là dãy núi Yên Phụ sừng sững uy nghi.

** Về không gian, cảnh quan môi trường*

Quần thể di tích Đền Cao đều nằm trên địa bàn thôn Đại, cách nhau từ 300 đến 700m trong phạm vi 1km², khuôn viên di tích rộng rãi, thoáng mát, nằm gần đường giao thông và được dòng Nguyệt Giang thơ mộng ôm ấp, chở che, tạo cho quần thể di tích địa lợi có hướng phát triển cả về đường bộ và đường thủy.

1.4.3. Vai trò của công tác quản lý đối với quần thể di tích Đền Cao

Di tích LSVH là một bộ phận của di sản văn hóa dân tộc bao giờ cũng mang trong mình những giá trị vật chất tinh thần phong phú và có vai trò to lớn trong đời sống văn hóa cộng đồng và sự phát triển chung về kinh tế xã hội của đất nước.

Quần thể di tích Đền Cao cũng tuân thủ quy định này trong tất cả công tác tu bổ, tôn tạo di tích. Việc tuân theo các quy định này nhằm tránh tình trạng xâm lấn di tích.

Tiểu kết

Quần thể di tích Đền Cao thuộc Phường An Lạc - Thành phố Chí Linh gồm 4 ngôi đền thờ 5 vị Thánh họ Vương có công phù giúp vua Lê Hoàn chống quân xâm lược Tống năm 981. Quần thể di tích giữ một vai trò quan trọng trong hệ thống tín ngưỡng thờ thần của vùng đất Chí Linh, nơi hội tụ những giá trị văn hóa đặc sắc mang đậm sắc thái văn hóa vùng miền còn được lưu giữ bảo lưu, nguyên vẹn.

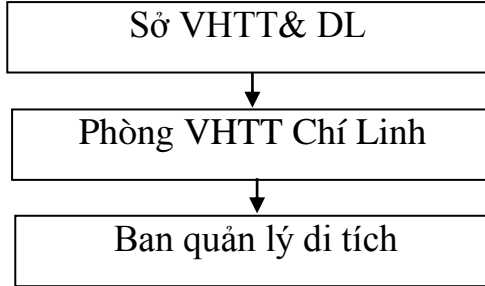
Di tích LSVH nói chung và quần thể di tích Đền Cao nói riêng là tài sản vô giá, là một bộ phận cấu thành của nền văn hóa Việt Nam cần được bảo vệ, giữ gìn và phát huy giá trị. Nhận thức được tầm quan trọng đó, tác giả đã tiến hành nghiên cứu cơ sở lý luận, đi từ các khái niệm về Di tích LSVH, quản lý và quản lý Di tích LSVH, phân tích những nội dung các văn bản pháp lý của Trung ương và địa phương làm cơ sở triển khai phân tích những nội dung quản lý nhà nước về di tích lịch sử văn hóa ở nước ta hiện nay trong đó có quần thể di tích Đền Cao.

Chương 2

THỰC TRẠNG CÔNG TÁC QUẢN LÝ QUẢN THỂ DI TÍCH ĐỀN CAO

2.1. Chủ thể quản lý Nhà nước

Sơ đồ 2.1: Sơ đồ tổ chức bộ máy quản lý quản thể di tích Đền Cao

(Nguồn Ban quản lý di tích Chí Linh)

2.1.1. Sở Văn hóa Thể thao và Du lịch

2.1.1.1. Chức năng

Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch là cơ quan chuyên môn, thuộc UBND cấp tỉnh, thực hiện chức năng tham mưu, giúp UBND cấp tỉnh quản lý Nhà nước về văn hóa, gia đình, thể dục, thể thao, du lịch và quảng cáo ở địa phương theo quy định của Pháp luật, các dịch vụ thuộc lĩnh vực quản lý của sở, và thực hiện một số nhiệm vụ, quyền hạn theo sự phân công hoặc ủy quyền của UBND cấp tỉnh, Chủ tịch UBND cấp tỉnh.

Sở VH TT & DL có tư cách pháp nhân có con dấu và tài khoản riêng.

2.1.1.2. Nhiệm vụ

- Tổ chức thực hiện quy chế, giải pháp huy động, quản lý, sử dụng các nguồn lực để bảo vệ và phát huy giá trị DSVH ở địa phương sau khi phê duyệt.

- Tổ chức nghiên cứu, sưu tầm, kiểm kê và lập hồ sơ di sản văn hóa phi vật thể ở địa phương, cấp giấy phép nghiên cứu, sưu tầm di sản Văn hóa phi vật thể trên địa bàn cho người Việt Nam định cư ở nước ngoài, tổ chức, cá nhân nước ngoài...

2.1.2. Phòng Văn hóa Thông tin Thành phố Chí Linh

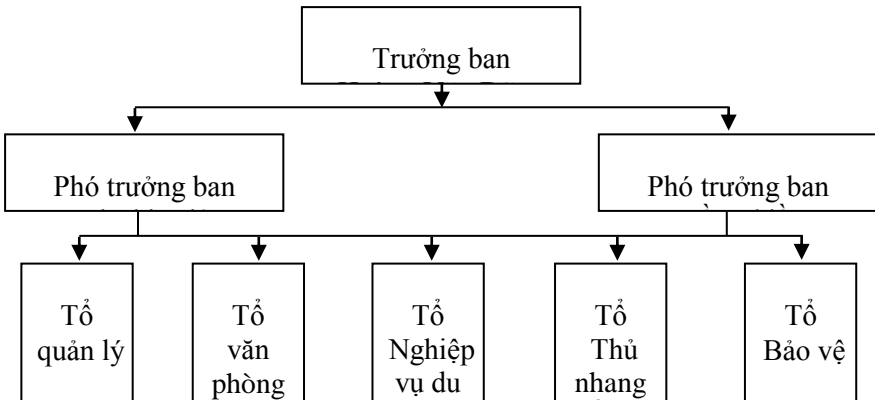
Phòng Văn hóa Thông tin là cơ quan chuyên môn thuộc Ủy ban nhân dân cấp huyện, thực hiện chức năng tham mưu, giúp Ủy ban nhân dân cấp huyện quản lý nhà nước về văn hóa, gia đình, thể dục,

thể thao, du lịch và quảng cáo, thực hiện một số nhiệm vụ, quyền hạn theo sự uỷ quyền của Ủy ban nhân dân cấp huyện và theo quy định của pháp luật (việc thực hiện chức năng quản lý nhà nước về thông tin và truyền thông của Phòng được quy định tại Thông tư liên tịch của Bộ trưởng Bộ Thông tin và truyền thông và Bộ Nội vụ).

2.1.3. Ban quản lý di tích Chí Linh

Căn cứ vào Quyết định 4876/QĐ-UBND ngày 31/12/2007 của Ủy ban nhân dân tỉnh Hải Dương về việc thành lập Ban quản lý di tích Chí Linh, thành phố Chí Linh, tỉnh Hải Dương. Ban quản lý di tích Chí Linh chịu sự quản lý trực tiếp của UBND Thành phố Chí Linh. Trụ sở làm việc của Ban quản lý di tích Chí Linh đặt tại khu đô thị Trường Linh- Phường Cộng Hòa- Thành phố Chí Linh.

Sơ đồ 2.3: Cơ cấu tổ chức bộ máy Ban QLDT Chí Linh

2.1.3.1. Chức năng của Ban quản lý di tích Chí Linh

Ban quản lý DT Chí Linh là đơn sự nghiệp công lập tự đảm bảo kinh phí hoạt động. Ban có chức năng trực tiếp quản lý, bảo tồn, tôn tạo, phát huy giá trị của di tích, tổ chức các hoạt động lễ hội truyền thống, hoạt động văn hóa tại các khu di tích: Đền Cao, Đền Sinh-Đền Hóa, Đền Chu Văn An, Chùa Thanh Mai...

2.1.3.2. Nhiệm vụ

Ban quản lý di tích Chí Linh có các nhiệm vụ sau đây:

1. Xây dựng kế hoạch dài hạn, ngắn hạn phát triển các di tích và hoạt động của Ban, trình cấp có thẩm quyền phê duyệt và được tổ chức thực hiện sau khi phê duyệt.

2. Tham mưu lập dự án quy hoạch tổng thể, quy hoạch chi tiết các di tích - danh thắng thuộc phạm vi thị xã quản lý.

3. Tổ chức bảo vệ, quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị văn hoá của các di tích được giao quản lý theo quy định của Nhà nước và của tỉnh.

4. Tổ chức việc kiểm kê, bảo quản, tu bổ, tôn tạo, phục hồi các di tích văn hóa, lịch sử được giao quản lý theo quy định của Nhà nước và của tỉnh. Lập báo cáo tu sửa cấp thiết các di tích trong phạm vi giao quản lý.

5. Tổ chức hoặc phối hợp tổ chức hội thảo, tọa đàm, nghiên cứu, sưu tầm, điền dã, khai quật khảo cổ học, tuyên truyền phát huy giá trị tinh thần của các di tích được giao quản lý theo quy định của Luật Di sản Văn hóa và các quy định của pháp luật.

6. Chủ trì, phối hợp với các xã, phường có di tích và các cơ quan có liên quan tổ chức lễ hội truyền thống, hoạt động văn hoá, văn nghệ tại các di tích.

7. Hướng dẫn về chuyên môn, nghiệp vụ đối với các Ban quản lý di tích trên địa bàn thị xã theo quy định của pháp luật.

8. Tổ chức, phát triển các hoạt động dịch vụ tại các di tích được giao quản lý, kết nối du lịch quảng bá di tích - danh thắng, danh nhân; hướng dẫn các Ban quản lý di tích trên địa bàn thị xã tổ chức các dịch vụ theo quy định.

9. Tổ chức công tác vệ sinh môi trường, bảo vệ cảnh quan các di tích danh thắng được giao quản lý.

10. Thực hiện báo cáo định kỳ và báo cáo đột xuất về hoạt động của Ban với UBND thị xã, Phòng Văn hóa - Thông tin và cơ quan có liên quan theo quy định.

11. Quản lý tổ chức bộ máy, cán bộ, viên chức, người lao động, tài chính, tài sản, chế độ đãi ngộ, khen thưởng, kỷ luật công chức, viên chức và người lao động của Ban quản lý theo phân cấp và quy định của Nhà nước, của tỉnh.

12. Thực hiện các nhiệm vụ khác do UBND thị xã giao.

2.1.3.3. Nhiệm vụ của Trưởng, Phó ban và các tổ chức năng

Trưởng ban QLDT là người đứng đầu cơ quan; chủ tài khoản, chịu trách nhiệm trước UBND thị xã và trước pháp luật về toàn bộ hoạt động của Ban, có thẩm quyền lãnh đạo Ban hoàn thành nhiệm vụ như quy định tại điều 4 của Quy chế này.

2.2. Cộng đồng dân cư tham gia quản lý

Hiện nay theo văn bản pháp quy của Đảng và Nhà nước về quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị Di sản Văn hóa trong đó có quản lý DTLSVH là trách nhiệm của cơ quan quản lý các cấp và các bên liên quan, để đạt được hiệu quả tốt trong công tác quản lý thì đòi hỏi và cần có sự phối hợp giữa các chủ thể quản lý.

Chủ thể cộng đồng tham gia vào quản lý tại quần thể di tích Đền Cao gồm nhiều thành phần, đóng vai trò quan trọng trong việc duy trì tục lệ tại di tích cũng như tổ chức và tham gia vào các hoạt động lễ hội, đóng góp ý kiến, tham mưu vào quá trình trùng tu, tôn tạo các di tích, giám sát các hoạt động về quản lý của Nhà nước, theo dõi và báo cáo kịp thời nếu có sự xâm lấn di tích, tham gia vào công tác vệ sinh môi trường xung quanh khu vực di tích theo thường kì.

2.3. Cơ chế phối hợp quản lý giữa các chủ thể đối với quần thể di tích Đền Cao

Hiện nay theo văn bản pháp quy của Đảng và Nhà nước về quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị Di sản Văn hóa trong đó có quản lý DTLSVH là trách nhiệm của cơ quan quản lý các cấp và các bên liên quan, để đạt được hiệu quả tốt trong công tác quản lý thì đòi hỏi và cần có sự phối hợp giữa các chủ thể quản lý.

Trong quá trình thực hiện quản lý DTLSVH tại quần thể di tích Đền Cao đều có sự thống nhất giữa UBND Thành phố, Phòng VH TT và Ban quản lý di tích Chí Linh.

Cùng với việc thực hiện cơ chế phối hợp giữa các cơ quan Nhà nước trong công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao hiện nay đã và đang tồn tại song song cơ chế phối hợp theo chiều ngang tức là có sự tham gia quản lý của cộng đồng vào công tác bảo tồn và phát huy giá trị quần thể di tích Đền Cao trên tinh thần tự nguyện phát tâm hành thiện đóng góp sức người, sức của và thời gian vào các công việc lớn như: bảo vệ di tích, chăm nom di tích, đón tiếp khách thập phương, tổ chức lễ hội.

Nội dung công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao

2.4.1. Khoanh vùng bảo vệ và xây dựng kế hoạch quản lý quần thể di tích Đền Cao

2.4.1.1. Khoanh vùng bảo vệ di tích

Hiện nay đất nước ta đang thực hiện công nghiệp hóa hiện đại hóa và tham gia hội nhập quốc tế vì vậy nhu cầu sử dụng đất mở

rộng phát triển các khu công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp và vấn đề đô thị hóa nông thôn ngày càng trở lên gay gắt.

Quần thể di tích Đền Cao là di tích quốc gia tiêu biểu của vùng đất Chí Linh có giá trị về mặt lịch sử, văn hóa, nghệ thuật, việc lập hồ sơ khoa học là việc làm mang tính lâu dài, mang tính rõ ràng của quản lý nhà nước.

2.4.1.2. Xây dựng kế hoạch quản lý quần thể di tích

Ban quản lý di tích Chí Linh được thành lập từ ngày 31/12/2008 cho đến nay luôn quan tâm đến việc xây dựng các kế hoạch công tác quản lý bảo tồn và phát huy giá trị các di tích LSVH ở thành phố Chí Linh trong đó có quần thể di tích Đền Cao.

2.4.2. Hoạt động bảo quản, tu bổ, tôn tạo quần thể di tích Đền Cao

Trên thực tế hoạt động bảo quản di tích là hoạt động nhằm phòng ngừa và hạn chế những nguy cơ làm hư hỏng mà không làm thay đổi những yếu tố nguyên gốc vốn có của di tích LSVH. Hoạt động này thường diễn ra ở các di tích gồm có: bảo quản phòng ngừa và bảo quản trị liệu.

2.4.3. Huy động và sử dụng các nguồn lực bảo vệ và phát huy giá trị di tích

Đối với quần thể di tích Đền Cao trên thực tế trong quá trình hoạt động Ban quản lý di tích Chí Linh đã nhận thức được sâu sắc về vai trò quyền lợi và lợi ích của chủ thể quản lý DSVH, sự tham gia của cộng đồng xã hội trong việc góp phần tài lực để bảo vệ và phát huy giá trị quần thể di tích Đền Cao, đồng thời đã thực hiện một số biện pháp để huy động các nguồn lực cho hoạt động bảo tồn phát huy giá trị di tích.

Bảng: Kết quả thu công đức tại Đền Cao – Ban quản lý di tích Chí Linh

TT	Chỉ tiêu	Năm 2015	Năm 2016	Năm 2017	Năm 2018	Năm 2019	Năm 2020 (6 tháng đầu năm)
1	Thu công đức Đền Cao	725000000	780000000	795000000	899000000	1200000000	755000000

Vấn đề huy động quản lý và sử dụng nguồn lực kinh phí cho việc bảo vệ, tu bổ tôn tạo phát huy giá trị quần thể di tích Đền Cao đã được thực hiện một cách công khai và minh bạch..

2.4.4. Quản lý di vật, cổ vật trong di tích

Đối với di tích LSVH công tác bảo quản, tu bổ, và tôn tạo nhằm phát huy giá trị của chúng phục vụ cho nhu cầu ngày càng cao của công chúng và cộng đồng xã hội đồng thời phục vụ nhiệm vụ phát triển kinh tế xã hội của địa phương.

Quần thể di tích Đền Cao hiện nay còn lưu giữ được nhiều cổ vật, di vật có giá trị với các loại chất liệu khác nhau như: chất liệu gỗ, giấy, đá, kim loại.

2.4.5. Phát huy giá trị quần thể di tích Đền Cao

2.4.5.1. Tuyên truyền, quảng bá di tích

Nhận thức được tầm quan trọng của di tích LSVH là tài sản vô giá, nguồn nội lực lớn của Thành phố Chí Linh, vì vậy công tác bảo vệ, quản lý và phát huy giá trị văn hóa của quần thể di tích Đền Cao được UBND Thành phố Chí Linh và Ban QLDT Chí Linh xác định là nhiệm vụ trọng tâm, ưu tiên hàng đầu trong công tác quản lý di tích.

2.4.5.2. Tổ chức hướng dẫn tham quan

Quần thể di tích Đền Cao là di tích có ý nghĩa văn hóa về tâm linh đặc biệt, nơi để du khách trong và ngoài tỉnh về cầu lễ thỏa nguyện tâm linh, tuy nhiên việc phát huy giá trị của di tích mới chỉ dừng lại với hình thức tuyên truyền, việc hướng dẫn tham quan vẫn chưa được chú trọng, nhu cầu của du khách đến di tích mục đích chính vẫn là lễ bái, ít có nhu cầu nghe thuyết minh tại điểm, hoặc khách tự tìm hiểu là chính.

2.4.6. Cộng đồng dân cư tham gia bảo vệ, phát huy giá trị của quần thể di tích

Cộng đồng theo quan điểm của macxit là mối quan hệ qua lại giữa các cá nhân được quyết định bởi sự cộng đồng các lợi ích của các thành viên có sự giống nhau về các điều kiện tồn tại và hoạt động của những con người hợp thành chủ thể đó, bao gồm các hoạt động sản xuất vật chất và các hoạt động của họ, sự gắn gũi giữa họ về tư tưởng, tín ngưỡng, hệ giá trị và chuẩn mực, nền sản xuất, sự tương đồng về điều kiện sống cũng như các quan niệm chủ quan của họ về các mục tiêu và phương tiện hoạt động.

2.4.7. Quản lý các hoạt động khác tại quần thể di tích

2.4.7.1. Dịch vụ hàng quán

Năm 2019, việc thực hiện quy hoạch khu vực dịch vụ trong không gian quần thể di tích được triển khai một cách cụ thể. Khu vực dịch vụ được dành riêng một khu tách biệt với không gian lễ bái bao gồm các ki ốt bán hàng lưu niệm, ăn uống, gian bán các sản phẩm truyền thống như bánh dày chè kho, nếp cái hoa vàng, các nông sản của địa phương, khu vui chơi giải trí, khu vực trông giữ xe.

2.4.7.2. Vệ sinh môi trường tại di tích

UBND Thành phố Chí Linh và Ban QLDT đã phối hợp với bên Môi trường đô thị của Thành phố lập tổ thu gom dọn vệ sinh hàng ngày tại các điểm di tích, tăng cường bố trí các thùng rác di động tại các điểm trong khuôn viên các di tích đặc biệt trong những ngày hội, tăng cường nhân viên môi trường thu gom và vận chuyển rác đúng nơi tập kết, tránh tình trạng rác thải tồn đọng gây ô nhiễm môi trường mà mất mỹ quan tại di tích.

2.4.8. Công tác thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm quần thể di tích

Trong hoạt động quản lý quần thể di tích Đền Cao, công tác thanh kiểm tra đã được Ban quản lý di tích Chí Linh phối kết hợp với UBND Thành phố Chí Linh, phòng VHNT cùng các phòng ban chức năng như: Công an, Thanh tra xây dựng và phòng thanh tra Sở VHNTDL Hải Dương để tiến hành thanh kiểm tra các vấn đề liên quan đến công tác bảo vệ và phát huy giá trị của di tích.

2.5. Đánh giá chung về công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao

2.5.1. Ưu điểm

Trong việc khoanh vùng và bảo vệ xây dựng kế hoạch quản lý quần thể di tích Đền Cao đã được thực hiện khá tốt trong đó xác định rõ khu vực I, khu vực II, cắm mốc giới hạn để bảo vệ 4 di tích trọng điểm trong quần thể di tích và cảnh quan thiên nhiên và môi trường xung quanh.

Từ năm 2015 trở lại đây công tác bảo quản, tu bổ đã được quan tâm đúng mức chủ yếu bằng nguồn XHH, nhiều hạng mục được hoàn thành làm cho diện mạo của quần thể di tích, kang trang sạch sẽ đáp ứng được lòng ngưỡng vọng về tâm linh của nhân dân cũng như du khách...

Trong hoạt động quản lý quần thể di tích Đền Cao công tác thanh kiểm tra và xử lý vi phạm đã được Ban quản lý di tích phối

hợp với các cơ quan, phòng ban, chức năng và địa phương thực hiện thanh kiểm tra theo định kì và đột xuất.

2.5.2. Hạn chế

Khách quan: Quần thể di tích Đền Cao đã có lịch sử trên một nghìn năm, được trùng tu qua nhiều thời kì lịch sử, do điều kiện khí hậu nhiệt đới gió mùa nắng lắm mưa nhiều, đã gây tác động trực tiếp đến các di tích chủ yếu được xây dựng bằng những nguyên vật liệu chủ yếu là gỗ, gạch ngói...

Chủ quan: Vai trò quản lý của Ban quản lý di tích còn nhiều hạn chế, bất cập.

2.5.3. Nguyên nhân

Việc tuyên truyền, phổ biến các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về DSVH đã được thực hiện nhưng chưa có kế hoạch, chương trình cụ thể.

Một bộ phận lãnh đạo cấp phường, và những người trụ trì di tích chưa nhận thức đầy đủ tầm quan trọng của di tích và những yêu cầu khoa học trong tu bổ di tích dẫn đến việc ứng xử đối với di tích còn tùy tiện.

Sự phối hợp giữa BQL di tích tỉnh, các Phòng Văn hóa, với địa phương và cộng đồng chưa đồng bộ, chặt chẽ và thường xuyên.

Tiểu kết

Luận văn đã tiếp cận các hoạt động quản lý trên những khía cạnh cụ thể như việc ban hành và triển khai các văn bản liên quan đến di tích lịch sử văn hóa vào thực tế, việc xây dựng các quy hoạch, kế hoạch bảo tồn, tôn tạo di tích, các hoạt động bảo tồn, phát huy giá trị di tích trong điều kiện hiện nay... Vai trò của cộng đồng đối với việc bảo vệ di tích là điều rất quan trọng được thể hiện qua việc huy động các nguồn lực để trùng tu, tôn tạo cho các di tích. Trên thực tế, hoạt động quản lý tại quần thể di tích Đền Cao đã đạt được những hiệu quả tích cực là đáp ứng được nhu cầu hưởng thụ văn hóa của cộng đồng về đời sống văn hóa.

Chương 3

GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ CÔNG TÁC QUẢN LÝ QUẦN THỂ DI TÍCH ĐỀN CAO

3.1. Những căn cứ đề xuất giải pháp

3.1.1. Đường lối chính sách của Đảng và Nhà nước

Để bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa, đáp ứng nhu cầu về hưởng thụ văn hóa ngày càng cao của nhân dân, góp phần xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc và đóng góp vào kho tàng di sản văn hóa thế giới.

Việc bảo tồn và khai thác giá trị các di tích phải đảm bảo tính trung thực của lịch sử hình thành các di tích, không được làm sai lệch các giá trị, đặc điểm vốn có của di tích, phải giữ gìn nguyên vẹn, không làm biến đổi yếu tố cấu thành của di tích và đảm bảo tính nguyên gốc của di tích.

Bảo tồn, tôn tạo phải gắn với khai thác những giá trị văn hóa vật thể và giá trị văn hóa phi vật thể của di tích, với sự phát triển kinh tế xã hội của địa phương, sự phát triển của các ngành hữu quan, nhất là ngành Du lịch, Giao thông công chính, Xây dựng...

3.1.2. Phương hướng

Đứng trước thực trạng công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao- Phường An Lạc- Thành phố Chí Linh, Ban QLDT Chí Linh đã xây dựng kế hoạch với nội dung chi tiết, cụ thể hàng năm trình lên UBND Thành phố Chí Linh phê duyệt, phối hợp với phòng Văn hóa thực hiện các nhiệm vụ nhằm quản lý tốt các di tích theo đúng định hướng XHCN tiên tiến, hiện đại,

Tăng cường sự quản lý nhà nước về di sản văn hóa, xử lý nghiêm các vi phạm về di tích, không để xảy ra hiện tượng di tích bị xâm hại và mất cắp di vật, cổ vật. Ban hành quy chế quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị quần thể di tích Đền Cao.

Đề xuất việc điều chỉnh mở rộng các khu vực bảo vệ di tích. Xác định các vùng cảnh quan thiên nhiên cần phải bảo vệ; các khu vực cho phép xây dựng mới và các khu vực hạn chế, kiểm soát phát triển, định hướng tổ chức không gian, cảnh quan thiên nhiên, công trình xây dựng mới, độ cao, mật độ xây dựng, hình thức kiến trúc, vật liệu

xây dựng; định hướng cải tạo, xây dựng hệ thống hạ tầng kỹ thuật trong khu vực quy hoạch tổng thể di tích.

Định hướng bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích, trong đó đề xuất định hướng chung đối với việc bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích của khu vực quy hoạch; xác định danh mục các đối tượng di tích cần bảo quản, tu bổ, phục hồi và mức độ bảo quản, tu bổ, phục hồi đối với từng hạng mục di tích; nguyên tắc và giải pháp cơ bản đối với việc bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích.

3.1.3. Nhiệm vụ

Tiếp tục tuyên truyền về chủ trương, chính sách, pháp luật của Đảng và nhà nước về công tác quản lý di tích, hướng dẫn người dân tham gia bảo vệ, giữ gìn và phát huy giá trị của di tích theo đúng Luật Di sản văn hóa để từ đó nâng cao có ý thức trách nhiệm của quần chúng nhân dân cũng như chính quyền sở tại nơi quần thể di tích đang hiện hữu.

Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giới thiệu, quảng bá hình ảnh di tích trên các phương tiện thông tin đại chúng, kết hợp với báo đài uy tín về lĩnh vực văn hóa để phát huy tối đa các giá trị quần thể di tích nhằm thu hút khách tham quan đến với di tích ngày một đông hơn, từ đó duy trì các sản phẩm dịch vụ tại di tích hướng tới phát triển du lịch bền vững. Chú ý hơn nữa công tác đào tạo bồi dưỡng nguồn nhân lực đặc biệt là đội ngũ cán bộ chuyên môn về văn hóa.

Tăng cường kiểm tra việc thực hiện công tác tu bổ, tôn tạo tại quần thể di tích, tiếp tục hoàn thiện các chính sách văn bản quy phạm pháp luật, cần có chính sách hỗ trợ nguồn ngân sách cho việc tu bổ, tôn tạo các di tích phù hợp, mở cửa chào đón các cá nhân, tập thể, các mạnh thường quân trong việc xã hội hóa di tích.

Cần duy trì và bảo vệ tốt sự lâu dài của di tích, tôn trọng nguyên tắc bảo tồn tối đa các yếu tố nguyên gốc cấu thành di tích.

Tăng cường công tác kiểm tra, giám sát việc thực hiện Luật Di sản văn hóa. phối kết hợp với địa phương trong việc xâm hại di tích, tăng cường đầu tư cho việc tu bổ di tích bằng việc đẩy mạnh nguồn vận động xã hội hóa.

3.2. Giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý quần thể di tích Đền Cao

3.2.1. Nhóm giải pháp về chính sách và đào tạo cán bộ

3.2.1.1. Tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục pháp luật cho người dân về việc bảo vệ quần thể di tích Đền Cao

3.2.1.2. Xây dựng chính sách tài chính về bảo tồn và phát huy giá trị quần thể di tích.

3.2.1.3. Đẩy mạnh công tác xã hội hóa hoạt động bảo tồn và phát huy giá trị quần thể di tích

3.2.1.4. Nâng cao trình độ chuyên môn và năng lực quản lý cho cán bộ Ban quản lý di tích Chí Linh

3.2.1.5. Phối hợp giữa các cơ quan Nhà nước và cộng đồng dân cư nơi có di tích.

3.2.2. Nhóm giải pháp tăng cường thực hiện công tác bảo tồn, phát huy giá trị quần thể di tích

3.2.2.1. Tăng cường công tác công tác bảo quản, tu bổ, tôn tạo di tích

Tu bổ di tích là việc làm cần thiết của mỗi di tích trong quá trình hình thành, tồn tại và phát triển. Việc tu bổ di tích không chỉ đơn giản là quá trình tu sửa, gia cố, tôn tạo di tích lịch sử - văn hóa mà còn làm hạn chế nguy cơ hư hỏng, bảo lưu những yếu tố nguyên gốc vốn có của di tích – lịch sử văn hóa.

Việc bảo tồn, tu bổ phải thực hiện bài bản, khoa học, tuân thủ theo đúng Luật di sản văn hóa. Trong quá trình tu bổ, tôn tạo, việc chỉ định thầu, việc dành quyền thi công cho những đơn vị chuyên môn, am hiểu về di tích là việc vô cùng quan trọng. Nếu đơn vị thi công và bên tư vấn thiết kế công trình mà không nắm vững chuyên môn, thi công cầu thả sẽ dẫn tới việc chất lượng công trình không đảm bảo, phá vỡ cấu kiện kiến trúc và tuổi thọ các công trình sẽ không được bền theo thời gian.

3.2.2.2. Tăng cường công tác truyền thông và áp dụng công nghệ thông tin trong hoạt động bảo tồn và phát huy giá trị di tích

Di tích lịch sử văn hóa là tài sản vô giá trong kho tàng di sản lâu đời của dân tộc Việt Nam. Để bảo vệ và sử dụng có hiệu quả di tích

lịch sử văn hóa và danh lam thắng cảnh trong việc giáo dục truyền thống dựng nước và giữ nước của nhân dân Việt Nam, góp phần giáo dục tinh thần yêu nước, yêu chủ nghĩa xã hội và lòng tự hào dân tộc, nâng cao kiến thức, phục vụ công tác nghiên cứu khoa học, đáp ứng nhu cầu thẩm mỹ và văn hóa của nhân dân, xây dựng nền văn hóa mới và con người mới xã hội chủ nghĩa, làm giàu đẹp kho tàng di sản văn hóa dân tộc.

3.2.2.3. Phát huy vai trò của cộng đồng trong quản lý quần thể di tích

Trong lịch sử xây dựng, hình thành và phát triển quần thể di tích Đền Cao luôn gắn bó mật thiết với cộng đồng. Cộng đồng luôn giữ vai trò là chủ thể sáng tạo và gìn giữ giá trị văn hóa của di tích. Để nâng cao vai trò của cộng đồng trong mọi hoạt động liên quan đến quần thể di tích Đền Cao trong thời gian qua, Ban quản lý di tích Chí Linh đã thành lập Ban khánh tiết của Đền Cao gồm 9 cụ có trình độ hiểu biết về phong tục nghi lễ và có tiếng nói tham gia vào hoạt động bảo tồn, tu bổ di tích, và là những người có trách nhiệm giám sát dự án từ khi bắt đầu cho đến khi kết thúc.

3.2.2.4. Phát huy giá trị quần thể di tích gắn với phát triển du lịch bền vững

Công tác phát huy giá trị DTLSVH gắn với phát triển du lịch bền vững cũng là một nhiệm vụ quan trọng của Ban quản lý di tích Chí Linh với quần thể di tích Đền Cao. Mục tiêu khai thác lợi thế giá trị của di tích cần chú ý đến công tác đầu tư tu bổ di tích nhằm bảo tồn tuổi thọ cho di tích làm cơ sở phát huy thế mạnh, khai thác tiềm năng của di tích để phát triển du lịch.

Tăng cường phối hợp với Đài phát thanh Chí Linh, Đài truyền hình Hải Dương xây dựng các chuyên đề giới thiệu về lịch sử di tích, các phong tục nghi lễ thông qua mạng internet, website của cơ quan, thường xuyên cập nhật đăng tải thông tin về sự kiện tại các di tích, nội dung lễ hội truyền thống, bổ sung dữ liệu điểm đến di tích, bản đồ du lịch, dịch vụ ăn uống, khách sạn, phương tiện vận chuyển

Bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa và phát triển du lịch có mối quan hệ chặt chẽ và tương hỗ, thúc đẩy nhau cùng phát triển. Hệ thống di sản văn hóa là tài nguyên để phát triển du lịch.

3.2.4. Giải pháp thanh kiểm tra và xử lý vi phạm

Để công tác thanh kiểm tra và xử lý vi phạm của Ban quản lý di tích Chí Linh được thực hiện tốt, lãnh đạo Ban cần xây dựng kế hoạch thanh, kiểm tra hàng năm, thường xuyên kiểm tra định kì, hoặc đột xuất, gắn kết chặt chẽ với cộng đồng trong việc giám sát hoạt động của các di tích và có hình thức xử lý kịp thời những hành vi xâm hại di tích, ảnh hưởng đến môi trường cảnh quan di tích.

Tiểu kết

Từ việc đánh giá thực trạng công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao, bên cạnh những mặt đã và đang làm được, tác giả nhấn mạnh vào công tác bảo tồn và phát huy giá trị của di tích vẫn còn tồn tại một số hạn chế như công tác tổ chức bộ máy, chưa có quy hoạch tổng thể di tích vì vậy gây khó khăn trong công tác tu bổ, tôn tạo, vai trò của cộng đồng có tiếng nói lớn trong mọi hoạt động của di tích vì vậy ảnh hưởng đến công tác quản lý nhà nước, công tác thanh kiểm tra và xử lý vi phạm còn chưa thường xuyên... Vì vậy để khắc phục những hạn chế và phát huy được thế mạnh trong công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao học viên đã đưa ra các nhóm giải pháp về chính sách và đào tạo cán bộ, nhóm giải pháp về thực hiện tăng cường công tác bảo tồn và phát huy giá trị của quần thể di tích Đền Cao, giải pháp về tăng cường công tác thanh kiểm tra, xử lý vi phạm nhằm khắc phục những tồn tại nói trên trong thời gian tới.

Mỗi giải pháp đều có tính độc lập, nhưng tổng thể lại thấy sự liên kết như vấn đề bảo tồn di tích phải đi đôi với phát triển du lịch bền vững. Trong một giải pháp lại liên quan các vấn đề chặt chẽ tiến hành nhiều giải pháp nhỏ khác như: giải pháp nâng cao chất lượng công tác trùng tu, tôn tạo di tích muốn đạt hiệu quả thì phải vận dụng tốt nguồn kinh phí đầu tư và nguồn nhân lực tốt.

KẾT LUẬN

An Lạc là một vùng đất có truyền thống lịch sử văn hóa lâu đời. Trong diễn trình lịch sử, người dân vùng đất này đã sáng tạo và gìn giữ nhiều phong tục, nghi lễ độc đáo mang bản sắc văn hóa vùng miền. Tiêu biểu và là niềm tự hào của người dân nơi đây là quần thể di tích được xếp hạng quốc gia đền Cao năm 2018, theo quyết định xếp hạng lại của Bộ trưởng Bộ Văn hóa TT&DL, đây là niềm mong mỏi và tự hào của người dân An Lạc, cũng là mục tiêu phấn đấu bảo tồn và phát huy tốt hơn nữa các giá trị của quần thể di tích Đền Cao đối với ban quản lý di tích Chí Linh.

Trong thời gian qua, hoạt động bảo tồn và phát huy giá trị của quần thể di tích Đền Cao đã đạt được nhiều thành tích đáng nể, đó là sự nỗ lực, cố gắng của cả tập thể nhà đền trong công cuộc bảo vệ, gìn giữ và phát huy giá trị của cha ông để lại. Bên cạnh những kết quả đó vẫn còn tồn tại một số hạn chế về công tác quản lý đòi hỏi Ban quản lý di tích Chí Linh cùng các cấp lãnh đạo Thành phố Chí Linh cần quan tâm hơn nữa, sát sao hơn nữa để điều chỉnh, bổ sung, thay đổi cơ chế phù hợp với sự phát triển của xã hội. Những tồn tại, hạn chế là do cả nguyên nhân khách quan và chủ quan mang lại, chính vì vậy vấn đề đặt ra ở đây là công tác bảo vệ và phát huy giá trị của quần thể di tích Đền Cao phải được thực hiện đồng nhất ở nhiều mức độ và quy mô khác nhau.

Trên cơ sở nghiên cứu, đánh giá, khảo sát thực tế về thực trạng công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao từ năm 2015 đến nay, luận văn đã đưa ra các nhóm giải pháp cụ thể để nâng cao hiệu quả công tác quản lý quần thể di tích Đền Cao trong những năm tiếp theo như: Nhóm giải pháp về chính sách và đào tạo cán bộ, nhóm giải pháp tăng cường thực hiện công tác bảo tồn, phát huy giá trị quần thể di tích Đền Cao, giải pháp thanh kiểm tra, xử lý vi phạm. Các nhóm giải pháp học viên đã trình bày trong luận văn có những giải pháp thực hiện ngay, có giải pháp sẽ thực hiện theo lộ trình kế hoạch dài hạn nhằm phát huy hiệu quả nhất giá trị của các di tích trong quần thể di tích Đền Cao trong thời gian hiện tại và tương lai.